

Handbok och vägledning för biståndshandläggning enligt socialtjänstlagen, SoL

Dokumenttyp Handbok och vägledning	Förvaltning KSF, FO omsorg
Ämnesområde Förvaltningsområde omsorg/Biståndshandläggning	
Ägare/ansvarig Förvaltningsområdeschef	
Antagen av Kommunstyrelsen 2014-10-30 § 289	Dnr KS 2013:1911
Revisions datum	Giltig fr.o.m. 2014-10-30
	Giltig t.o.m.

Innehåll

1. INLEDNING	4
2. ANSVARSFÖRDELNING	4
3. VALFRIHETSSYSTEM INOM HEMTJÄNST.....	5
4. LAGAR OCH FÖRORDNINGAR	5
4.1 Förvaltningslagen.....	5
4.2 Offentlighets- och sekretesslagen.....	5
4.3 Socialtjänstlagen	6
4.4 Äldre personer.....	6
4.5 Anhörigstöd.....	6
4.6 Kvarboendeprincipen.....	6
5. BISTÅNDSBEDÖMNING ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN (SoL)	7
5.1 God kvalitet.....	7
5.2 Biståndsbegreppet.....	7
5.3 Skälig levnadsnivå	7
5.4 Anhörigas ansvar.....	8
5.5 Vistelsebegreppet och ansökan från annan kommun.....	9
5.6 Annan huvudman	9
5.7 Hälso- och sjukvårdshuvudman	9
6. HANDLÄGGNING	9
6.1 Ansökan och beslut om bistånd	9
6.2 Första kontakt	10
6.3 Anmälan	10
6.4 Ansökan	10
6.5 Utredning/kartläggning av den enskildes behov.....	11
6.6 Underlag för beslut.....	11
6.7 Bedömning.....	11
6.8 Mål	11
6.9 Beslut och kommunicering.....	11
6.10 Överklagan.....	12
6.11 Krav på utredningen.....	13
6.12 Uppföljning av beviljade insatser	13
6.13 Prövning av pågående insatser.....	14
6.14 Dokumentation i samband med handläggning	14
6.15 Avvikelser	14
6.16 Delegation.....	14

7. VÄGLEDNING.....	15
7.1 Stöd och hjälp i hemmet.....	15
7.2 Serviceinsatser	16
Städning.....	16
Fönsterputs.....	17
Hushållssysslor.....	18
Inköp och ärenden - post/bank/apotek.....	18
Tvätt/klädvård.....	18
Matdistribution.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Trygghetslarm.....	19
Trygghetsringning.....	20
Tillsyn	20
7.3 Personlig omvårdnad.....	20
Personlig hygien.....	21
På- och avklädning	21
Förflyttningar.....	22
Måltidsstöd.....	22
Egenvård.....	23
Social kontakt/Social samvaro.....	23
Promenad.....	24
8. VÅRD- OCH OMSORGSBOENDE	24
8.1 Bedömningskriterier	25
8.2 Parboende	25
8.3 Vård- och Omsorgsboende.....	26
8.4 Korttidsvistelse.....	26
8.4.1 Korttidsboende	27
8.4.2 Växelvård.....	28
9. ÖVRIGA INSATSER	28
9.1 Stöd till anhöriga.....	28
9.2 Avlösning	29
9.3 Dagverksamhet för personer med demenssjukdom.....	29
9.4 Anhöriganställning.....	30
9.5 Ledsagning.....	30
Referenser:.....	31
Bilaga 1: Granskningsnyckel – Biståndsbedömning.....	32
Bilaga 2: Förslag på guide för hembesök	33
Bilaga 3: Förslag till Samtalsguide	34

1. INLEDNING

Syftet med handboken och riktlinjerna är:

- Att vara ett stöd för biståndshandläggarna vid deras individuella biståndsbedömningar, utredningar och beslut.
- Att beskriva vilka kriterier som generellt gäller för att en person skall beviljas bistånd.
- Att klargöra hur socialtjänstlagen skall tillämpas i Orust Kommun.
- Att säkerställa likartad service och omvårdnad, d.v.s. att biståndsbeslutet fattas enligt samma bedömningsgrunder för personer med likartade behov.

Riktlinjerna beskriver hur Kommunstyrelsen inom ramen för sitt uppdrag enligt socialtjänstlagen (SoL) verkar för att äldre människor med hjälpbehov ska få möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Riktlinjerna är en vägledning, i varje ärende skall det ske en individuell behovsprövning. Alla beslut skall prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning eller bindande föreskrifter från Socialstyrelsen.

Socialtjänsten skall verka för kvarboende vilket innebär att enskilda så länge som möjligt, skall kunna bo kvar i den egna bostaden med stöd av hemtjänst och kompletterande insatser. Insatserna skall planeras i nära samverkan med den äldre och om så önskas med anhöriga och/eller övrigt nätverk. Så långt möjligt och utifrån vars och ens förutsättningar skall insatserna stödja möjligheterna till ett självständigt och värdigt liv. En övergripande utgångspunkt är de nationella målen för äldrepolitik som innebär att äldre skall:

- Leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.
- Kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande över sin vardag.
- Kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende.
- Bemötas med respekt.
- Ha tillgång till god vård och omsorg.
- Ha rätt till privatliv, kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning.

2. ANSVARFÖRDELNING

Socialtjänsten i Orust Kommun skiljer på myndighetsutövning och verkställighet.

Biståndshandläggare tar emot den enskildes ansökan, utreder och bedömer personens behov samt beslutar om insatser med stöd av socialtjänstlagen. Handläggaren dokumenterar också utredning och beslut i enlighet med socialtjänstlagens och förvaltningslagens bestämmelser och lämnar sedan beställningen av insatsen till aktuell utförare enligt den enskildes val. Handläggaren svarar också för kontinuerlig uppföljning och omprövning av biståndsbeslutet. De av Kommunstyrelsen godkända utförare verkställer de beviljade biståndsbesluten och ansvarar för att genomföra de insatser som biståndshandläggaren har beställt.

- Biståndshandläggaren utreder och fattar enligt delegation beslut om vad som skall utföras.
- Utförare ansvarar för hur utförandet skall ske.

Som stöd för att reglera volymer och bemanning inom verksamheterna finns schabloner avseende beräknad tidsåtgång för olika insatser. Behövs i enskilda ärenden mer tid är det i första hand en fråga för utföraren att lösa.

3. VALFRIHETSSYSTEM INOM HEMTJÄNST

Valfrihetssystem inom hemtjänsten innebär att den enskilde, efter att ha fått ett biståndsbeslut om hemtjänst, har rätt att välja vem som skall utföra insatserna. Valet kan göras bland de utförare som Kommunstyrelsen har godkänt och tecknat avtal med.

Biståndshandläggaren ska ge så utförlig information att den enskilde eller dennes företrädare, kan göra sitt val av hemtjänstutförare. Informationen ska lämnas utifrån den enskildes behov av information och presentera flera alternativ, exempelvis skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Biståndshandläggaren skall uppmuntra den enskilde att göra ett aktivt val av utförare. I de fall den enskilde inte vill eller kan välja utförare, ska insatserna beställas av aktuellt ickevalsalternativ som ingår i valfrihetssystemet.

4. LAGAR OCH FÖRORDNINGAR

4.1 Förvaltningslagen

Förvaltningslagen (Förvaltningslag 1986:223) reglerar hur ärenden som rör enskilda skall handläggas av myndigheten på förvaltningen. I sjunde paragrafen framkommer att handläggningen där enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Myndigheten skall vid handläggningen beakta möjligheten att själv hämta in upplysningar och yttranden från andra myndigheter vid behov. Ett lättbegripligt språk ska eftersträvas. I förvaltningslagen definieras inte begreppet part. Det som nämns är den enskilde som är part eller en sökande, klagande eller annan part. I praxis tolkas detta som att en sökande som får ett avslag då blir en klagande. Detta innebär att endast den person som själv vill ansöka om bistånd från biståndsenheten är part i ärendet i juridisk mening. Det är därmed endast denna person som kan ansöka, överklaga samt som har rätt att ta del av uppgifter i ärendet.

4.2 Offentlighets- och sekretesslagen

Inom socialtjänsten hanteras en mängd uppgifter som berör enskildas personliga förhållanden. Dessa uppgifter skyddas av regler om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Med sekretess menas ett förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt.

Offentlighetsprincipen är inskriven i våra grundlagar och innebär att allmänheten har rätt att ta del av myndigheters allmänna handlingar. I principen innefattas också yttrandefriheten. Inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården m.fl. områden är dock offentlighetsprincipen starkt begränsad av sekretess.

Sekretesslagen innefattar både bestämmelser om förbud mot att lämna ut allmänna handlingar och om tystnadsplikt i det allmänna tjänst. Att det råder sekretess för en viss uppgift innebär därför att den inte får lämnas ut muntligt eller skriftligt. En handling med sekretessuppgift kan dock lämnas ut om sekretessuppgiften är borttagen och man hänvisat till gällande lagparagraf. Sekretess gäller för alla anställda vid en myndighet, men också för uppdragstagare, förtroendevalda och andra likställda.

Ett centralt begrepp när det gäller offentlighet och sekretess är begreppet allmän handling. En handling är en framställning i skrift eller bild, men också en upptagning som man kan läsa, avlyssna eller uppfatta med tekniska hjälpmedel. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten.

4.3 Socialtjänstlagen

I socialtjänstlagens (Socialtjänstlag 2001:453) portalparagraf anges vilket mål lagstiftarna anser att beslut enligt denna lag ska eftersträva. Där framgår att personers ekonomiska och sociala trygghet skall främjas, jämlikhet i levnadsvillkor samt aktiva deltagande i samhällslivet.

- Alla insatser som ges med stöd av Socialtjänstlagen ska bygga på den enskildes självbestämmande och integritet.
- Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning eller för sin livsföring i övrigt.
- Alla äldre människor ska ges möjlighet att leva och bo självständigt under trygga och värdiga förhållanden. När detta inte längre är möjligt ska den enskilde ges möjlighet till ett bra boende med det stöd och den hjälp som han eller hon behöver.
- En aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra ska också möjliggöras. De personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre ska också erbjudas hjälp och stöd för att underlätta hans eller hennes situation.

Socialtjänstlagens 4 kap 1 § reglerar rätten till bistånd. Där uttrycks att den person som inte själv kan tillgodose sina behov eller som kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin livsföring. Biståndet skall tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå och utformas så att det stödjer den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv.

4.4 Äldre personer

I socialtjänstlagens 5 kapitel- 4-5 §§ finns bestämmelser för särskilda grupper. Socialnämnden ska verka för att äldre personer ges möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden. De ska även få möjlighet till en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Vidare skall socialnämnden verka för att äldre personer får goda bostäder och skall ge dem det stöd och hjälp i hemmet som behövs (hemtjänst) och annan lättåtkomlig service. Särskilda boendeformer skall inrättas för personer som är i behov av särskilt stöd.

4.5 Anhörigstöd

Enligt socialtjänstlagens 5 kap.10 § ska socialnämnden erbjuda stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller har ett funktionshinder. Med anhörigstöd avses de insatser som fysiskt, psykiskt och socialt underlättar den anhöriges situation.

4.6 Kvarboendeprincipen

Socialstyrelsen skriver 2007 i ”Trappan mellan kvarboende och flytt”, att den så kallade kvarboendeprincipen har varit den officiella policyn i decennier. Kvarboendeprincipen beskrivs av socialstyrelsen som möjligheten att kunna bo kvar i den egna bostaden så länge som möjligt och inte onödigt tidigt behöva flytta till en ”institution”. Vidare skriver Socialstyrelsen att samhällets insatser för att underlätta kvarboende framför allt handlar om att ge hjälp i hemmet genom hemtjänst och hemsjukvård och att underlätta vardagen genom bostadsanpassning och individuellt anpassade hjälpmedel.

5. BISTÅNDSBEDÖMNING ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN (SoL)

5.1 God kvalitet

Sociala tjänster ska enligt 3 kap 3 § Socialtjänstlagen vara av god kvalitet, vilket förutsätter:

- Att tjänsten ska vara likvärdig oavsett var den enskilde bor och oavsett vem som utför omvårdnadsinsatserna, kommunala eller privata utförare.
- Att personalen skall ha lämplig utbildning och erfarenhet.
- Att utförande av insatser ska utgå från den enskildes behov och önskemål.
- Att alla ska bemötas med individuellt anpassade insatser efter sina behov och förutsättningar, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck och ålder.

5.2 Biståndsbegreppet

Rätten till bistånd innebär både en lagstadgad rättighet för den enskilde att ansöka om biståndsinsatser och att få rättsligt prövat om kommunen handlat rätt eller fel om tex en biståndsansökan har avslagits men den enskilde själv tycker sig ha behov av de sökta insatserna. Kommunen har en lagstadgad skyldighet att ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service (SoL 5 kap). I lagen anges inte i detalj vilka stöd- eller serviceinsatser kommunen ska ställa upp med eller hur insatserna ska organiseras. Lagen öppnar därför ett utrymme för kommunerna att själva avgöra vilka biståndsinsatser som ges och ett utrymme för diskussion med den enskilde kring vilka insatser som kan vara de lämpliga i varje enskilt fall. Biståndshandläggare ska därför lyssna på den enskilde för att kunna sätta samman de insatser som bäst svarar mot dennes specifika behov och önskemål. Insatserna ska utformas så att de stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv. Rätten till bistånd får därför inte utgå från en statisk syn på den enskildes förmåga och situation utan ska vara framåtblickande.

5.3 Skälig levnadsnivå

Det bistånd som beviljas enligt socialtjänstlagen ska ge den enskilde personen en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå ger uttryck för vissa minimikrav vad gäller kvaliteten på den beviljade insatsen, det ger dock inte den enskilde någon obegränsad frihet att välja tjänster oberoende av kostnad. Vad som är skälig levnadsnivå måste bestämmas utifrån de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall, det vill säga den enskildes individuella behov. Socialtjänstlagen är en ramlag som till stora delar är utformad som en rättighetslagstiftning för den enskilde. Den som uppfyller vissa kriterier har rätt till bistånd. Av denna rättighet för den enskilde följer en skyldighet för kommunen att leva upp till lagens krav. Kommunens skyldigheter frångår dock inte den enskilde hans eller hennes eget ansvar att klara sin försörjning och livsföring i övrigt. Rätten till bistånd för försörjning och livsföring i övrigt gäller oavsett vilken grupp (barn, människor med funktionsnedsättning, äldre osv.) den enskilde tillhör. Begreppet livsföring i övrigt sammanfattar en lång rad olika behov av hjälp och stöd, service, behandling, vård och omsorg. Behoven ska tillgodoses med lämpliga insatser utifrån den enskildes situation. Innehållet i insatserna eller typer av insatser är därför inte preciserade i lagen. Det handlar i bred mening om vad den enskilde ska behöva för att få vardagen att fungera men också om upplevelsen av trygghet, det bemötande man får eller möjligheterna att få vara med och påverka sin tillvaro.

En utgångspunkt för bedömningen av vad som är skäligt ska alltid vara den enskildes rätt till ett värdigt och så långt som möjligt självständigt liv, trots det underläge som inträder då den enskilde blir i behov av stöd i sin vardag. En uppgift är att tillgodose den enskildes behov men den enskilde kan inte räkna med att alla önskemål om insatser kan tillgodoses. En nyckel till vilka insatser som kan komma i fråga är inte bara fysiska eller psykiska behov utan också den enskildes vardag innan omsorgsbehovet uppstått. Att behov av stöd uppstår ska inte få hindra att den enskilde också får stöd att fortsätta leva som tidigare i de delar av vardagen där funktionerna är intakta nog för att tillåta det.

Biståndet ska därmed så långt möjligt se till:

- Att den enskilde ges förutsättningar att behålla sina vanor och fortsätta utöva och utveckla sina intressen även om det fysiska eller psykiska tillståndet kräver en del praktiska insatser för att klara det.
- Att den enskilde ges förutsättningar och får hjälp att även fortsatt vara aktiv, upprätthålla sociala kontakter, träffa andra människor, få tillgodose kulturella och andliga behov, uppleva nöjen, kunna följa och diskutera samhällsutvecklingen m.m.
- Att den enskilde kan komma ut, får tillgång till naturupplevelser och får möjlighet att uppleva årstidsväxlingar.

Alla ansökningar om bistånd (för att nå upp till skälig levnadsnivå) ska prövas enligt Socialtjänstlagen 4 kap. 1 §. Vid alla ansökningar ska det i utredningen ifrågasättas om behovet kan eller ska tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom anhöriga/närstående eller annan huvudman.

5.4 Anhörigas ansvar

Makepar/partnerskap

Enligt äktenskapsbalkens 1 kapitel 2 § skall makar gemensamt vårda sitt hem. Av fjärde paragrafen står att läsa att makar skall fördela sysslor mellan sig (Äktenskapsbalk 1987:230) där framgår:

- Ett makepar har ett gemensamt ansvar för hushållet. Detta innebär att hjälp med hushållssysslor inte beviljas då endast den ene av ett makepar har nedsatt förmåga.
- Detta innebär att om ett makepar bedöms i behov av bistånd för sitt hushåll ska båda beviljas insatser efter två separata utredningar.
- Makar har dock inget ansvar för att hjälpa varandra med personlig omvårdnad. Detta innefattar bl.a hjälp med på/avklädning, dusch, morgon/kvällshygien samt toalettbesök.

Sambor

Att leva som sambor kan likställas med makar. Sambolagen (2003:376) uttrycker att ”när det i en lag eller annan författning talas om sambor eller personer som bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden eller används liknande uttryck, avses därmed sambor enligt första stycket”, det vill säga ”två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll”. I det fall den ena parten inte kan medverka fullt ut i hushållssysslor, hänvisas parterna att omfördela aktiviteter och omsorg mellan sig. Det kan också medföra att parterna får göra olika saker för att tillgodose hushållssysslorna i det gemensamma hemmet.

Gemensamt hushåll

Vuxna personer som lever i hushållsgemenskap ger varandra viss praktisk hjälp inom familjen. Mer omfattande omsorgsbehov kan däremot inte anses ligga inom ramen för vad man normalt bistår varandra med inom familjen. Denna bedömning gäller oavsett om det handlar om makar,

partnerskap eller sambor eller när det finns hemmavarande barn över 18 år. Några särskilda skäl att göra avsteg från denna bedömning förekommer normalt inte.

5.5 Vistelsebegreppet och ansökan från annan kommun

Kommunen har det yttersta ansvaret för att den som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp han/hon behöver (2 kap. 2 § Socialtjänstlagen). Omfattning av biståndet beror på omständigheterna i det enskilda fallet, såsom vistelsetidens längd och typen av problem. Kommunens yttersta ansvar tar inte över eller minskar det ansvar som andra huvudmän har. Undantag från vistelsekommunens ansvar regleras i 2 kap. 2 § (flyttning till ny kommun) och i 16 kap. 2 § Socialtjänstlagen (placeringskommunens samt folkbokföringskommunens ansvar).

Den 1 maj 2011 infördes nya regler i socialtjänstlagen (2001:453), SoL och i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (1993:387) med syfte att förtydliga ansvarsfördelningen mellan bosättningskommun och vistelsekommun (Regeringens proposition 2010/11:49, Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun.). Enligt de nya bestämmelserna ska bosättningskommunen ha ansvar för stöd- och hjälpinsatser oavsett om den enskilde vistas i bosättningskommunen eller tillfälligt i en annan kommun. Vistelsekommunen kan då i vissa fall bli skyldig att bistå med utredning och verkställighet av en insats. Vidare regleras ett sammanhållet ansvar för insatser, enligt såväl SoL som LSS, till en person som genom ett beslut av kommunen blir bosatt eller placerad i en annan kommun. Grundprincipen om vistelsekommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp enligt SoL i akuta situationer kvarstår.

- Om man är skriven och stadigvarande bosatt i en annan kommun än Orust och önskar tillfällig hemtjänst vid t ex semestervistelse är det i normalfallen hemkommunen som ska besluta och bekosta insatsen.

Enligt 2 kap. 3 § Socialtjänstlagen har en person som är bosatt i en annan kommun rätt att i vissa fall få sin ansökan prövad i Orust och därmed behandlas som om han/hon vore bosatt i kommunen. Detta gäller under förutsättning att den sökande har för avsikt att flytta till Orust och att han/hon på grund av ålderdom, varaktiga funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom inte kan flytta om vård- och omsorgsinsatser inte kan garanteras. Hemkommunen är skyldig att vid behov bistå med den utredning som inflyttningskommunen kan behöva för att pröva ansökan.

5.6 Annan huvudman

Kan en biståndssökande få sitt behov tillgodosett av annan huvudman finns ingen rätt till bistånd från socialnämnden. Annan huvudman kan vara landstinget/regionen, försäkringskassan, andra socialnämnder etc. Socialnämnden har alltid ett ansvar att vidta åtgärder i avvaktan på att ansvarig huvudman kan ge den enskilde stöd. Detta följer av kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 2 § Socialtjänstlagen. Kommunens yttersta ansvar fräntar inte andra myndigheters ansvar att hantera sina ärenden skyndsamt.

5.7 Hälso- och sjukvårdshuvudman

En viktig skiljelinje är, mot sådana insatser som är att föra till hälso- och sjukvård och som är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Hälso- och sjukvårds insatser kan inte beviljas enligt socialtjänstlagen.

6. HANDLÄGGNING

6.1 Ansökan och beslut om bistånd

Behovsbedömningar ska bygga på en helhetssyn av den sökandes situation, möjligheter och behov. Vid bedömningen ska de fysiska, psykiska och sociala behoven uppmärksammas och

beaktas. Bedömningen ska vara allsidig och noggrann. Vid utredningen ska biståndsbedömaren ställa följande frågor:

- Kan den sökande själv tillgodose sina behov?
- Kan den sökande få sina behov tillgodosedda på annat sätt?
- Behöver behovet tillgodoses för att den sökande ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå?

Beroende på svar på frågorna kan ansökan beviljas eller avslås. Den enskildes ansökan kan även avslås delvis s.k. delavslag. Den enskilde ska alltid informeras om rätten att överklaga när beslutet går den sökande emot.

6.2 Första kontakt

När den enskilde själv tar kontakt behöver man avgöra om det är fråga om en ansökan om hjälp eller om det är en allmän förfrågan. Om det första samtalet eller mötet med den enskilde enbart handlar om att ge information om kommunens verksamhet och möjligheter till hjälp, finns ingen dokumentationsskyldighet.

6.3 Anmälan

När någon annan än den enskilde tar kontakt och påtalar ett behov av hjälp sker en anmälan. En anmälan kan vara muntlig eller skriftlig och ska dokumenteras i verksamhetssystemet som aktualisering. En skriftlig anmälan är en inkommen handling, som diarieförs/registreras i verksamhetssystemet. Av dokumentationen ska det framgå vad anmälan avser, vem som har gjort anmälan (exempelvis anhörig, granne, god man) och när den gjordes. Handläggaren måste skyndsamt ta reda på om den skriftliga eller muntliga anmälan leder till en ansökan från den enskilde (dvs. göra en förhandsbedömning).

Om anmälan inte leder till en ansökan, ska följande dokumenteras:

- Beslut att en utredning inte inleds.
- Datum för ställningstagandet.
- Motivering.
- Namn och befattning på den som fattat beslut.

Finns en personakt sedan tidigare läggs inkommen skriftlig anmälan och aktualiseringen i personakten. Finns ingen personakt sedan tidigare läggs inkommen anmälan och aktualisering in i en särskild pärm för handlingar som inte har föranlett något ärende. Anmälan sparas i fem år.

6.4 Ansökan

Det är viktigt att det är den enskilde själv som inkommer med en ansökan och det ska tydligt framgå vad ansökan avser. En anhörig kan vara behjälplig och påtala behovet men det är personen själv som måste vilja ansöka om hjälp.

Om den enskilde på grund av sjukdom inte har insikt om sin situation eller saknar förmåga att själv framföra en ansökan, behövs en legal ställföreträdare i form av god man eller förvaltare. Den enskilde kan även företräddas av ett ombud genom en skriftlig fullmakt. Anhöriga har inga rättsliga befogenheter att agera som ställföreträdare. Anmälan om god man kan bli aktuell. Vid avsaknad av legalföreträdare och/eller skriftlig fullmakt kan ansökan tas emot utifrån ett presumtivt samtycke.

6.5 Utredning/kartläggning av den enskildes behov

Efter det att man mottagit en ansökan, startar kartläggningen av vem den enskilde är och vilka behov den enskilde har i den dagliga livsföringen. Kartläggningen innebär en faktainsamling och den skriftliga redovisningen ska vara saklig och får inte innehålla handläggarens egna bedömningar. Viktiga frågor att ställa i samband med kartläggningen är hur det var tidigare, hur det är nu och hur den enskilde önskar att det ska vara framöver. Kartläggningens omfattning beror på vad ansökan avser. Inhämtas uppgifter från andra krävs samtycke från den enskilde.

6.6 Underlag för beslut

Under förutsättning att frågeställningarna är relevanta bör följande områden belysas:

- Hur och var bor den enskilde?
- Boendestandard?
- Familj, anhöriga?
- Socialt nätverk?
- Svårigheter, möjligheter?
- Aktuellt hälsotillstånd?
- Vilken service finns i omgivningen?
- Vilken livsstil har sökanden, intressen, hobbies?
- Vad kan han/hon klara på egen hand?
- Vad behöver han/hon hjälp med?
- Sökandens syn på behoven?
- Vilka är behoven?
- Vilka av behoven kan andra huvudmän tillgodose?
- Vad kan tillgodoses av någon annan?

6.7 Bedömning

Bedömningen är handläggarens del i utredningen. Det är här handläggaren resonerar utifrån det material som framkommit i utredningen. Bedömningen ska ge en tydlig motivering till beslutet. I bedömningen ska det kunna utläsas om personen ”inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt”. Bedömningen ska beskriva hur den enskilde kan ”tillförsäkras en skälig levnadsnivå” och hur hjälpinsatserna ”stärker möjligheter att leva ett självständigt liv”.

6.8 Mål

Målen med ett beviljat bistånd ska beskrivas så att de är uppföljningsbara. När den enskilde ansöker om bistånd ska man fråga vad personen har för mål med biståndet, eller hjälpa till att utforma ett mål tillsammans med den enskilde. Beskriv detta i utredningen. Ange vilka övergripande mål du som handläggare ser med beviljad hjälp. Målen ska vara klara och tydligt formulerade och möjliga att bryta ner i delmål då den enskilde tillsammans med kontaktpersonen upprättar genomförandeplanen.

6.9 Beslut och kommunikering

En utredning ska leda fram till ett beslut, beslutet ska vara tydligt och lättläst samt beskriva vad den enskilde får/inte får för slags hjälp. Det skall framgå vilken paragraf beslutet grundar sig på samt namn och titel på den person som fattat beslutet. Beslutsdatum ska tydligt framgå. I besluten ska det framgå att en genomförandeplan kommer att upprättas, där hjälpen utformas

mellan den enskilde och utföraren. Beslutet ska fattas med förbehåll om att omprövning görs om behovet förändras och i vissa fall vara tidsbegränsat.

Ett avslag skall motiveras. Motiveringen måste innehålla det som avgjort det enskilda ärendet. Man kan inte hänvisa till ”behovet kan tillgodoses på annat sätt” utan det måste framgå vad som menas med ”annat sätt”. Även vid delavslag skall skäl till avslag anges. Hänvisa till berörd lagstiftning. Vid ett avslag ska det framgå hur och var den enskilde kan överklaga beslutet. Vid ett avslag ska besvärshänvisning skickas med. Ansökan på namngivet boende vid bifall om särskilt boende är också ett delavslag och skall motiveras med att socialnämnden bedömt att alla särskilda boenden i Orust kommun tillförsäkrar den enskilde en skälig levnadsnivå.

Inför ett avslagsbeslut ska det underlag, på vilket handläggaren avser att fatta sitt beslut, kommuniceras med den enskilde. Kravet på kommunikering i 17 § FL (förvaltningslagen) innebär, att en myndighet inte får avgöra ett ärende, som avser myndighetsutövning mot enskild utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om uppgifter som tillförts ärendet av någon annan. Den som är part i ärendet ska också ha fått möjlighet att yttra sig över uppgifterna, innan myndigheten fattar sitt beslut. Kommunikeringskyldigheten ska fullgöras i två steg.

Den som har ställning som part ska

1. Underrättas om utredningsmaterialet.
2. Få möjlighet att yttra sig över det.

Den enskilde får på detta sätt kännedom om de omständigheter, som nämnden grundar sitt beslut på och tillfälle att komplettera och kontrollera utredningsmaterialet. Skyldigheten att kommunicera gäller utredningsmaterialet och omfattar inte nämndens bedömning eller förslag till beslut. Hur kommunikering ska ske är inte reglerat i FL. Det är därmed nämnden som bestämmer på vilket sätt kommunikeringen ska ske. Det kan ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på annat sätt beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det räcker inte att parten får meddelande om sin rätt att ta del av materialet. Nämnden måste beakta behovet av att kunna redovisa att kommunikering har skett.

Kommunikering är inte nödvändig om

- beslutet inte går part emot, dvs. om den enskilde får precis vad han eller hon har ansökt om eller begärt,
- om uppgiften saknar betydelse, t ex om en annan person har lämnat en uppgift som man redan känner till eller som inte behövs för beslutsfattandet eller
- det är uppenbart obehövt att kommunicera.

6.10 Överklagan

Vid avslag kan muntlig information lämnas om möjlighet att överklaga i samband med hembesök/ kommunikering dock alltid skriftligt med beslutsmeddelandet. Överklagan ska återsändas till biståndsheten.

Vid överklagan gör handläggaren en omprövning av beslutet, då prövas om överklagandet inkommit i rätt tid, det vill säga tre veckor efter att den sökande fått tillgång till avslagsbeslutet. Om överklagan inkommit i rätt tid prövas om nya uppgifter framkommer i överklagandet som inte framkommit i utredningen som låg till grund för avslaget. Om det i överklagandet förekommer nya uppgifter ska beslutet omprövas. Om grund för ändring finns skrivs beslutet om och detta dokumenteras. Om grund för ändring inte finns överlämnas ärendet till

förvaltningsrätten för prövning. Om den enskilde behöver hjälp med att utforma överklagandet är handläggaren skyldig att hjälpa till med detta.

När handläggaren hjälper till med överklagan skall följande ingå:

- Uppgifter om den klagandes personnummer, adress och telefonnummer.
- Vilket beslut som överklagas.
- Den ändring i beslutet den enskilde begär.
- Ange de omständigheter den enskilde stödjer överklagandet på.
- Bifoga eventuella handlingar som den enskilde anser stödjer dennes uppfattning.
- Undertecknad av enskilde.

Inhibition kan göras i samband med överklagan till förvaltningsrätten. Detta innebär att verkställigheten av ett överklagat beslut skjuts upp tills domstolen fattat ett nytt beslut. Vi har skyldighet att informera om att den enskilde kan begära inhibition.

6.11 Krav på utredningen

I utredningen sammanställs de uppgifter som samlats in och beskriver helhetsbilden och den nuvarande situationen kring hjälpbehovet. Den skriftliga utredningen ska vara skriven på ett lättläst språk. Undvik branschord och förkortningar. Språkråd finns www.sprakradet.se. Om branschord eller förkortningar används, förklaras de inom parentes första gång de används.

Vad ansökan gäller och vem som ansöker skall tydligt framgå. Det är viktigt att den enskildes behov och önskemål framgår av ansökan, på det sätt som den enskilde själv uttrycker det. Det samma gäller för när och hur ansökan påbörjades. Beskriv vilken metod som används vid kartläggningen. Exempel på metoder är; hembesök, möten utanför hemmet, vårdplanering, telefonkontakter, inhämtande av skriftlig information.

Det skall framgå om samtycke inhämtats. Beskriv om kommunikering skett. Kommunikering sker vid avslag på ansökan eller om man inhämtat uppgifter från någon annan person eller myndighet. Att kommunicera innebär att låta den enskilde få ta del av inhämtade uppgifter som är av betydelse för beslutet, som den enskilde inte känner igen eller själv uppgett. Det ska tydligt framgå i utredningen vem som lämnat vilka uppgifter. Uppgiftslämnaren ska anges med fullständigt namn och titel. Den enskilde omnämns konsekvent i hela utredningen med för- och efternamn.

Utredningen ska vara relevant för det ansökan avser. Om det finns gamla utredningar kan användbar information sammanfattas. Missbruka inte funktionen ”kopiera, klistra in” från gamla utredningar, sammanfattningen ska vara relevant och aktuell för den nya utredningen.

Utredningen ska innehålla dokumentation om vilken information som lämnats. Att lämna information om handläggningsprocessen och att man har rätt att överklaga, rätt att få detaljerat beslut och att ansöka utan begränsningar är viktigt för rätts säkerheten. Dokumentera också om du hänvisat till någon annan, t.ex. sjukgymnast, arbetsterapeut.

6.12 Uppföljning av beviljade insatser

Biståndshandläggaren har ansvar för att följa upp hur beviljade insatser utförs, genom kvalitetssäkrad uppföljning. Ett viktigt redskap för uppföljningen är genomförandeplanen som utföraren ska upprätta tillsammans med den enskilde och följa de generella mål för beviljade insatser.

De enskilda ska:

- Uppnå skälig levnadsnivå
- Få de insatser de beviljats
- Tycka att insatserna är av god kvalitet
- Vara nöjda med de insatser de fått
- Känna sig trygga med de insatser de fått
- Uppleva att insatserna bidrar till att vardagen är hanterlig och meningsfull

6.13 Prövning av pågående insatser

Biståndshandläggaren ska följa upp kontinuerligt, och minst en gång per år bedöma om en insats ska fortsätta, ändras eller upphöra. Underlaget dokumenteras i verksamhetssystemet.

Omprövning ska ske tidigare om målet/målen uppfyllts eller om behovet av insatser förändrats. Vid detta tillfälle prövas behovet på nytt och handläggningsförfarandet är detsamma som vid ett nytt ärende d.v.s. efter det att den enskilde framställt sin ansökan gör biståndshandläggaren en ny bedömning av behovet och fattar därefter ett nytt beslut.

Dokumentera att uppföljning/omprövning gjorts. Meddela utföraren resultatet.

6.14 Dokumentation i samband med handläggning

Riktlinjer gällande dokumentation i samband med handläggning av ärenden utgår från Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd SOSFS 2006:5 och Socialstyrelsens bok ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten”, (2008).

Vid handläggning av ett ärende ska dokumentationen ske fortlöpande. Dokumentationen skall hållas samman i en personakt och handläggningen av ett ärende skall dokumenteras i verksamhetssystemet.

6.15 Avvikelser

Missförhållanden lex Sarah samt fel och brister 14 kap. 2 § SoL (Lex Sarah)

Rutiner för handläggning av påtaglig risk för missförhållanden och missförhållanden (lex Sarah) inom Socialtjänsten

From 1/7 2011 är det nya bestämmelser om lex Sarah i socialtjänstlagen, SoL och i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS i kraft (SOSFS 2011:5).

Bestämmelserna om lex Sarah omfattar hela socialtjänsten. Varje anställd samt uppdragstagare, praktikant och deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program är skyldig att omgående rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden till närmast överordnad chef.

Det finns en omgående skyldighet för ansvariga inom socialtjänsten att utreda och dokumentera samt avhjälpa och undanröja ett missförhållande eller risk för missförhållande. Visar utredningen att det var ett allvarligt missförhållande eller risk för allvarligt missförhållande skall detta anmälas till Socialstyrelsen, oavsett om det avhjälppts eller ej. Rutiner för handläggning och blankett för rapport finns på ogap.

6.16 Delegation

Kommunstyrelsen har antagit en delegationsordning där det regleras vilken tjänsteman som har rätt att fatta beslut i olika frågor. I kommunallagen står det att nämnden kan överlämna, delegera till tjänsteman att fatta beslut i nämndens ställe. De ämnen som socialnämnden har delegerat framgår av delegationsordningen.

Att delegera innebär att överlämna beslutanderätten till annan så att denne beslutar i nämndens ställe. Det som är delegerat kring biståndshandläggning SoL finns i delegationsordningen, som finns på intranätet, OGAP.

7. VÄGLEDNING

Denna vägledning innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Vägledningen beskriver vad som i Orust anses vara norm för de olika insatserna. I varje ärende skall det ske en individuell behovsprövning och vid särskilda skäl kan en individuell prövning resultera i att ett beslut avviker från det som står i vägledningen. Alla beslut skall prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning eller bindande föreskrifter från Socialstyrelsen. Socialtjänsten skall verka för kvarboende vilket innebär att var och en skall kunna bo kvar i den egna bostaden med stöd av hemtjänst och kompletterande insatser.

7.1 Stöd och hjälp i hemmet

Hjälp i hemmet är ett behovsprövat bistånd enligt Socialtjänstlagen. Insatserna skall innebära att människor garanteras en skälig levnadsnivå. All hjälp i hemmet är individuellt behovsprövad. Den ges bara när behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Socialnämnden bör genom hemtjänst, dagverksamhet eller liknande underlätta för den enskilde att bo kvar hemma. (3 kap, 6 § första stycket SoL). Hemtjänst är ett samlingsbegrepp för olika insatser, hjälpens omfattning kan variera mellan några timmar i månaden till hjälp vid flera tillfällen under dygnet.

När saker i livet inträffar, kan det hända att vi behöver stöd och hjälp i vår vardag. Det kan röra sig om normalt åldrande som medför svaghet och kraftlöshet, om sjukdom, olycka eller om nedsatt förmåga på grund av psykisk ohälsa. Vid dessa tillfällen har alla rätt att ansöka om bistånd enligt socialtjänstlagen för att få hjälp med sin livsföring, både avseende hushållet som för den egna personen. Denna hjälp ska beviljas så att den enskilde garanteras en skälig levnadsnivå och får stöd i att leva ett tryggt och självständigt liv i sitt eget boende.

Insatserna ska i så stor utsträckning som möjligt utformas utifrån den enskildes önskemål, ett rehabiliterande synsätt ska genomsyra arbetet och uppmuntra den enskilde att ta egna initiativ. För att kunna tillgodose den enskildes önskemål enligt ovan ska hemtjänstutföraren tillsammans med den enskilde upprätta en genomförandeplan, som beskriver hur insatserna ska genomföras. Insatserna skall ge den enskilde möjligheten att bo kvar i sitt hem och samtidigt tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Insats i form av hemtjänst, när den enskilde är bosatt på ö utan fast förbindelse med Orust, beviljas och utförs enligt ordinarie tidtabell för färjetrafik.

Stöd i hemmet kan ges i form av personlig omvårdnad och/eller serviceinsatser.

- **Serviceinsatser** syftar till praktisk hjälp med hushållets skötsel och matdistribution.
- **Personlig omvårdnad** syftar till insatser som är direkt riktade till den enskilde för att tillgodose dennes grundläggande behov. De handlar både om praktiska och sociala insatser.

Behov av stöd i hemmet föreligger om den enskilde:

- Är i behov av tillfällig eller kontinuerlig hjälp i den dagliga livsföringen och behovet ej kan tillgodoses på annat sätt.

Behovet av hemtjänst är tillgodosett om den enskilde:

- Själv kan utföra insats.
- Har annan i hushållet eller i sin omgivning som utför det åt honom/henne.
- Får behovet tillgodosett genom alternativa insatser.
- Genom medicinska insatser kan återfå hela eller delar av sin funktionsförmåga
- Genom sjukgymnast/arbetsterapeutiska insatser kan återfå hela eller delar av sin funktionsförmåga.
- Genom tekniska hjälpmedel ökar sin funktionsförmåga så att behovet blir tillgodosett.

7.2 Serviceinsatser

Insatserna omfattar bland annat:

- Städning, byte av sängkläder
- Tvätt och enklare klädvård
- Post-, bank- och apoteksärenden
- Bäddning
- Diskning
- Tömning sopor, sopsortering
- Matdistribution
- Trygghetslarm, trygghetsringning och tillsyn
- Inköp
- Fönsterputsning

Städning

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp för att uppnå en skälig standard i bostaden vad beträffar städning. Den enskilde har inte möjlighet att tillgodose behovet på annat sätt.

Norm

Bistånd beviljas för städning var tredje vecka om inte särskilda behov (t.ex. allergi) finns. Städningen omfattar 2 rum och kök (sovrum, kök, rum för samvaro/vardagsrum, hygienutrymmen/toalett/badrum samt hall). För sammanboende kan städning av två sovrum beviljas (förutsatt att även den andre parten är beviljad insatsen städ). Städningen omfattar normalt dammning/avtorkning, dammsugning och våttorkning av golv samt städning av badrum/toalett.

Insatser som utförs mer sällan, t.ex. rengöring av kyl/frys, spis, fläkt o.s.v. ska rymmas inom den beviljade tiden. Om bostaden är större städas inte hela bostaden vid varje tillfälle. Den enskilde kommer själv överens med utföraren vad som ska göras

Hantering av källsortering i bostadsområdet ingår om detta inte kan utföras på annat sätt.

Städutrustning tillhandahålls av den enskilde i ordinärt boende.

Avgränsning

Städning beviljas inte då den enskilde lever i hushållsgemenskap med annan vuxen som kan utföra städningen. Om den enskilde lever i hushållsgemenskap med en vuxen som utför omvårdnadssysslor, kan städning beviljas. Barn från 12 års ålder bedöms kunna svara för städningen av sitt eget rum. Tonåringar som lever i hushållsgemenskap kan bidra till hjälp i hemmet.

Inom insatsen städningsram ingår inte:

- Arbete i trädgård eller balkongstädning
- Putsning av silver, kristallkronor och dylikt
- Snöskottning eller städning som föranleds av annan hemmavarande vuxen
- Städa vind och källare/garage, storstäda, trappstädning
- Flytta, flyttstäda, flytta tunga möbler
- Gardinbyte, pynt inför helger
- Hämta saker i källare eller på vind
- Baka, piska mattor, städa skåp/lådor, avfrosta frys
- Utföra något arbete när den enskilde inte är hemma, arbete som förorsakats av anhörig, vuxna hemmavarande barn, inneboende eller gäst

Insatsen beviljas per hushåll.

Fönsterputs

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp för att uppnå en skälig standard i bostaden vad beträffar fönsterputsning. Den enskilde har inte möjlighet att tillgodose behovet på annat sätt.

Norm

För fönsterputsning gäller fönster till bostaden, ut- och invändigt, två gånger per år och motsvarande antal rum med fönster som ingår i städningen, d.v.s. 2 rum och kök.

Material för fönsterputsning tillhandahålls av den enskilde i ordinärt boende.

Avgränsning

Fönsterputsning beviljas inte då den enskilde lever i hushållsgemenskap med annan vuxen som kan utföra fönsterputsning eller då behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Insatsen beviljas per hushåll.

Hushållssysslor

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde är i behov av stöd och hjälp med hushållssysslor såsom diskning, bäddning, renbäddning, undanplockning, avtorkning, blomvattning och sophantering. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Utförs i normalfallen i samband med övriga insatser. Vid behov utförs kontinuerligt underhållsstad.

Avgränsning

Skötsel av husdjur (t.ex. rastning av hund) beviljas inte.

Insatsen beviljas per hushåll.

Mat- och varudistribution och ärenden - post/bank/apotek

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med att få dagligvaror och färdiglagad mat till sin bostad eller enklare ärende utträttade och behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Till mat- och varudistribution räknas inköp av mat, hushållsartiklar samt apoteksvaror.

Mat- och varudistribution beviljas i normalfallet vid ett tillfälle per vecka.

Övriga inköp och ärenden (ej dagligvaror) högst två tillfällen per månad företrädesvis dagtid på vardagar. Mat- och varudistribution bör så långt det är möjligt ske i den för utföraren lämpligaste affären med fullgott sortiment. I insatsen ingår hjälp med att skriva inköpslista när så behövs.

I de fall där aktiviteten enbart består i att följa den enskilde vid handling eller andra ärenden kan insatsen beviljas i form av ledsagning.

I första hand bör god man eller anhörig anlitas för att utföra post- och bankärenden.

Avgränsning

Insatsen beviljas per hushåll.

Tvätt/klädvård

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med tvätt och viss klädvård. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Tvätt beviljas då den enskilde har nedsatt fysisk och eller psykisk funktionsförmåga i form av sjukdom och/eller men efter sjukdom och nedsatt kognitiv förmåga. För ett bifall ska den enskilde ha svårt att lyfta, sträcka sig och att bära tungt.

Insatsen omfattar maskintvätt av gångkläder samt sänglinne och handdukar. För- och efterarbete till exempel klädvård samt att lägga in tvätten i skåp ingår. Även strykning av enstaka plagg ingår. Bistånd beviljas i normalfallet varannan vecka men kan variera utifrån särskilda behov.

Förhållanden som kan medge tätare insatser är t.ex. att den enskilde har ett större behov av insatsen på grund av inkontinens, motorik- eller synproblem som medför spill, fläckar eller liknande.

Den enskilde tillhandahåller tvätt- och sköljmedel.

Avgränsning

Tvätt- och torkmöjligheter ska finnas i angränsning till bostaden i maskin belägen i fastighetens gemensamma tvättstuga eller i den enskildes bostad. Saknas tvätt- och torkmöjligheter får den enskilde själv ombesörja tvätt genom att t.ex. lämna tvätten till en tvättinrättning. Kostnaderna för tvätt betalas av den enskilde. I insatsen ingår ej att tvätta mattor eller större gardinuppsättningar, mangla eller stryka sängkläder och handdukar eller tvätt av anhörigas kläder.

Insatsen beviljas per hushåll.

Trygghetslarm

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

För att känna trygghet och säkerhet i den egna bostaden behöver den enskilde kunna påkalla hjälp under dygnets alla timmar.

Norm

Trygghetslarm beviljas om behov föreligger. Behov föreligger om den enskilde har en funktionsnedsättning som försvårar att påkalla hjälp vid akuta situationer, upplever otrygghet i livssituationen, bor själv och/eller är i behov av kontinuerligt tillsyn och har falltendens.

Avgränsning

Trygghetslarm beviljas under förutsättning att den enskilde eller anhöriga har förmåga att hantera larmet, kan tillgodogöra sig de instruktioner som hör till larmhanteringen och har tillgång till den nödvändiga tekniska utrustning som krävs. Den enskilde skall lämna ifrån sig kopior på de nycklar/motsvarande som behövs för att larmpersonal ska kunna ta sig in i bostaden. Det förutsätter vissa tekniska lösningar för att trygghetslarmet med säkerhet ska fungera. När den enskilde är bosatt på ö utan fast förbindelse med Orust beviljas trygghetslarm med inskränkningen att hemtjänstpersonal endast kan åka på larm enligt tidtabell för ordinarie färjetrafik.

Trygghetsringning

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde har på grund av känsla av otrygghet behov av regelbunden telefonkontakt med hemtjänstpersonal. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt

Norm

Beviljas vanligen en gång per dag, den enskildes behov är dock avgörande för hur ofta insatsen ges. Insatsen skall omprövas kontinuerligt.

Avgränsning

Om behovet av trygghet och säkerhet kan tillgodoses på annat sätt, till exempel genom trygghetslarm, föreligger inte rätt till insatsen.

Telefonservice beviljas normalt inte om den enskilde är beviljad trygghetslarm.

Tillsyn

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde är i behov av regelbundna besök av hemtjänstpersonal för att öka känslan av trygghet och säkerhet, där känslan av otrygghet får konsekvenser i den enskildes livsföring. Behoven kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Tillsyn innebär att den enskilde får kortare besök av personal. Beviljas vanligen en gång per dag och/eller natt, den enskildes behov är dock avgörande för hur ofta insatsen ges. Insatsen bör ske vid andra tillfällen än för att utföra andra insatser. Syftet med dessa besök är att tillförsäkra den enskilde trygghet och säkerhet i vardagen.

Bistånd i form av tillsyn på natten tidsbegränsas initialt till **max 3 månader**, därefter sker en ny prövning.

Avgränsning

Om behovet av trygghet och säkerhet kan tillgodoses på annat sätt, till exempel genom trygghetslarm, telefonservice eller andra tekniska lösningar, föreligger inte rätt till insatsen.

Tillsyn beviljas normalt inte om den enskilde är beviljad trygghetslarm.

7.3 Personlig omvårdnad

Med personlig omvårdnad menas insatser som är direkt riktade till den enskilde för att tillgodose dennes grundläggande behov. Personlig omvårdnad beviljas till enskilda som har svårigheter att själva utföra momenten genom t.ex. nedsatt rörelseförmåga. Det kan även handla om situationer där en psykisk funktionsnedsättning eller demens försvagar den egna initiativförmågan.

Insatserna inom ramen för personlig omvårdnad innefattar bland annat.

- Personlig hygien, toalettbesök
- På- och avklädning, sängbäddning
- Förflyttningar
- Måltidshjälp
- Egenvård
- Social samvaro
- Promenad
- Dubbelbemanning

Personlig hygien

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med personlig hygien. Behoven kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Beviljas då den enskilde på grund av fysiska eller kognitiva svårigheter inte själv kan utföra dessa aktiviteter. Insatsen avser daglig personlig hygien inklusive toalettbesök. I personlig hygien ingår hjälp med dusch/bad samt hårvård, tandborstning, nagelvård, insmörjning av mjukgörande kräm och rakning.

Hjälp med dusch/bad beviljas efter behov. I insatsen ingår upptorkning och iordningställande av badrum/hygien utrymmen.

Daglig personlig hygien beviljas normalt morgon och kväll. I insatsen ingår även enklare avtorkning av hörapparat, rullstol, rollator och övriga hjälpmedel

Avgränsning

Kan inte behoven uppfyllas på annat sätt saknas avgränsning - det enskilda behovet avgör.

På- och avklädning

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver hjälp med på/avklädning. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Insatsen avser dagligt stöd vid på- och avklädning, helt eller delvis. Som regel beviljas insatsen morgon och kväll.

Avgränsning

Kan inte behoven uppfyllas på annat sätt saknas avgränsning, det enskilda behovet avgör.

Förflyttningar

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver hjälp då han/hon helt eller delvis saknar förmåga att förflytta sig på egen hand. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt

Norm

I insatsen ingår alla förflyttningar den enskilde behöver göra men inte klarar på egen hand.

Avgränsning

Kan inte behoven uppfyllas på annat sätt saknas avgränsning, det enskilda behovet avgör.

Måltidsstöd

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver stöd och hjälp att värma måltider och/eller den enskilde behöver stöd och hjälp att inta måltider.

Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Bedömningen av denna insats skall utgå från den enskildes behov. Men om det finns särskilda skäl, t.ex. behov av extrainsats för att säkerställa att den enskilde får tillräcklig och näringsriktig kost, kan man bevilja enklare matlagning. Det skall dock finnas särskilda skäl att välja detta alternativ framför inköp av färdiglagad mat.

Stöd ges i samband med frukost, huvudmål, mellanmål och kvällsmål. Hjälp avser stöd före, under och efter aktuella måltider. Insatsen innefattar uppvärmning av färdiglagad mat, dukning, uppläggning av mat, servering av måltiden och diskning.

Exempel på stöd vid matsituation är matning, sällskap under hela eller del av måltiden för att stimulera lusten att äta.

Avgränsning

Beredning av måltider kan vara ett alternativ till inköp av färdiglagad mat vid speciella skäl och omfattar begränsad tillagning av enklare rätter. Särskilda skäl ska styrkas med medicinskt underlag.

Egenvård

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver hjälp med hälso- och sjukvårdsinsatser som ryms inom vad som räknas som egenvård. Som egenvård räknas de uppgifter som ansvarig läkare normalt lämnar till patient eller anhörig att sköta om. Uppgifter som förutsätter mer omfattande instruktion och handledd träning av ansvarig läkare eller sjuksköterska är att hänföra till sjukvård oavsett vem som utför uppgiften.

Norm

Så länge den enskilde själv klarar att ta ansvar för sin medicinering och sin egen vård i övrigt kan hemtjänstpersonalen inom ramen för biståndsbeslutet lämna hjälp, handräckning, i den utsträckning som den enskilde själv kan klara den praktiska hanteringen (stöd vid egenvård). Detta innebär att hemtjänstpersonalen kan bistå med till exempel ögondroppar eller på- och avtagning av stödstrumpor på samma sätt som man bistår med andra sysslor som den enskilde inte klarar att utföra.

Det är legitimerad personal som bedömer om den enskildes behov är ”egenvård”. En ansökan om bistånd för egenvård ska därför åtföljas av ett intyg från legitimerad personal.

Handläggare beslutar om det föreligger rätt till bistånd om att få hjälp med insatsen.

Den enskildes behov och uppgifter i intyget är avgörande för hur ofta insatsen ges.

Avgränsning

Den enskilde ska själv kunna ge instruktioner om när, vad och hur uppgiften ska utföras.

Social kontakt/Social samvaro

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde kan p.g.a. funktionsnedsättning eller ensamhet och isolering inte själva tillgodose sitt behov av samvaro och social kontakt. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Insatsen kan bestå av både samvaro och social aktivitet i hemmet eller aktiviteter utomhus. Den beviljade insatsen kan användas utifrån den enskildes behov och önskemål. Det kan handla om en pratstund, hjälp att läsa tidningen, stöd att kontakta vänner/anhöriga eller liknande. Insatsen beviljas normalt ett tillfälle per vecka.

Avgränsning

Insatsen förutsätter en noggrann utredning av den enskildes livssituation, intressen och nätverk. I första hand skall prövas vilka alternativa sätt det kan finnas att möta behovet. Det kan t ex handla om:

- Mobilisering av den enskildes egna sociala nätverk
- Andra beviljade insatser
- Möjlighet att delta i dagverksamhet

- Insatser från frivilligorganisationer

Promenad

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde kan p.g.a. funktionsnedsättning inte själv tillgodose sitt behov av promenad och utevistelse. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Insatsen innebär att gå en promenad. Aktivering beviljas i normalfallet vid ett tillfälle per vecka och utförs i närområdet.

Avgränsning

Insatsen förutsätter en noggrann utredning av den enskildes livssituation, intressen och nätverk. I första hand skall prövas vilka alternativa sätt det kan finnas att möta behovet. Det kan t ex handla om:

- Mobilisering av den enskildes egna sociala nätverk.
- Andra beviljade insatser.
- Insatser från frivilligorganisationer.

8. VÅRD- OCH OMSORGSBOENDE

- Socialnämnden skall verka för att äldre människor får goda bostäder och ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service.
- Kommunen skall inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd (5 kap. 5 § Socialtjänstlagen).

Rätten till bistånd i form av vård- och omsorgsboende grundar sig på den enskildes vård- och omsorgsbehov. Om den enskilde av andra skäl, t.ex. avsaknad av hiss i fastigheten eller otillgänglig närmiljö, behöver annan bostad, ska i första hand möjlighet till bostadsanpassning eller byte till mer lämplig bostad prövas. Biståndshandläggaren ska informera den enskilde om andra möjligheter t ex byte av bostad. Information om möjlighet att söka bostadstillägg för pensionärer (BTP) ska också ges (sökts hos Pensionsmyndigheten).

Arbetsterapeuter bistår med information om hjälpmedel och skriver intyg om behov av bostadsanpassning åt den enskilde i samband med ansökan om bostadsanpassningsbidrag.

I det fall den enskildes behov av vård, omsorg och trygghet inte kan tillgodoses i den egna bostaden kan det bli aktuellt att flytta till ett Vård- och Omsorgsboende. I samtliga boenden ingår i grundtryggheten tillgång till personal dygnet runt och trygghetslarm för dem som bedöms klara av att hantera ett sådant. Den enskilde har rätt att i sin ansökan ange önskemål om ett visst boende. Den enskildes önskemål skall beaktas så långt som möjligt. Om det inte är möjligt att verkställa beslutet inom skälig tid ska skälen för detta noga dokumenteras. Detta är viktigt även när den enskilde tackat nej till erbjudande från kommunen. Behovet av Vård- och omsorgsboende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes situation och möjligheter sammanvägts med medicinska, sociala, fysiska och psykiska behov. Det innebär en stor omställning för den enskilde att flytta från sitt hem. I regel är det därför väsentligt att först ha prövat andra vård- och omsorgsinsatser innan ett beslut om vård- och omsorgsboende fattas.

8.1 Bedömningskriterier

Allmänt måste vissa kriterier vara uppfyllda för att den enskilde skall beredas bostad i ett Vård- och omsorgsboende. Minst ett av följande bedömningskriterier skall vara uppfyllt för att den enskilde skall få en bostad i ett särskilt boende:

- Den enskildes omvårdnadsbehov är stort över hela dygnet och/eller kombinerat med oförmåga att påkalla hjälp.
- Den enskilde uttrycker stark/ständig oro, som påverkar livsföringen eller är en fara för sig själv.
- Den enskilde har medicinska behov och behov av närhet till sjuksköterska och annan personal som inte kan tillgodoses i det ordinära boendet och/eller
- Den enskilde har oro orsakad av exempelvis psykisk ohälsa, social situation eller demenssjukdom som påverkar förmågan att fungera i ordinärt boende.

Behoven skall bedömas utifrån skälig levnadsnivå och i förhållande till:

- Medicinering.
- Mentalt tillstånd/psykisk stabilitet.
- Funktionsnivå/omvårdnadsbehov.
- Behov av kontinuerlig tillsyn dag och natt.
- Behov av akut hjälp.

Behovet av Vård- och omsorgsboende är tillgodosett om den enskildes behov:

- Kan tillgodoses med insatser från hemtjänst eller alternativa insatser.
- Kan tillgodoses med hjälpmedel eller bostadsanpassning.
- Kan tillgodoses genom rehabilitering eller habilitering.

8.2 Parboende

I de fall en make, sambo eller registrerade partner är i behov av boende i en sådan särskild boendeform som avses i **5 kap. 5 § Socialtjänstlagen** skall med skälig levnadsnivå förstås att båda bereds plats i samma boende om de begär det (**2 kap. 2 § Socialtjänstförordningen**). Med samma boende har Socialstyrelsen definierat boende i samma rum, samma lägenhet eller inom samma boende (vård- och omsorgsboende).

I Orust kommun används benämningen makar men i likhet med den parboendegaranti som regleras i socialtjänstförordningen avses här makar, sambos eller registrerade partners.

I de fall båda har behov av vård- och omsorgsboende:

Makar som båda är i behov av och fått biståndsbeslut i form av vård- och omsorgsboende samt som båda önskar bo tillsammans erbjuds boende i lägenhet som är lämplig för parboende eller i separata lägenheter inom samma boende. Om en av makarna avlider, har den andra partnern möjlighet att själv ta över lägenheten. Regler för avgifter för vård- och omsorgsboende gäller för båda makar.

I de fall enbart den ena partnern har behov av vård- och omsorgsboende:

I enlighet med parbogarantin kan två makar flytta tillsammans även om endast en har ett vårdbehov. Medflyttande maka/make ska alltid erbjudas tre månaders provboende. Då finns möjlighet att prova på hur det är att bo i ett vård- och omsorgsboende. Den medflyttande makan/maken har rätt att bo kvar i vård- och omsorgsboende om parboende inte längre är aktuellt, men i kontraktet kan framgå att byte till annan lägenhet kan bli aktuellt.

8.3 Vård- och Omsorgsboende

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde har ett omfattande och dokumenterat behov av omvårdnad, trygghet och/eller stöd. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Den enskilde beviljas denna insats vid omfattande behov av personlig omvårdnad när det gäller t.ex. hygien, klädsel, förflyttning, måltider, kommunikation och tät tillsyn över dygnet. Behoven av omvårdnad och trygghet skall inte skäligen gå att tillgodose med hemtjänst eller annat bistånd. Exempel på situationer där hemtjänsten inte räcker till är de behov som uppstår med korta eller oförutsägbara intervaller.

Medicinskt utlåtande om den enskildes eventuella medicinska behov tas med i helhetsbedömningen, men det är det individuella behovet som styr, inte diagnos eller behovens orsak. För att beviljas särskilt boende för personer med funktionsnedsättningen demens, krävs att personen fått en demensdiagnos av läkare. I beslut om boende ska senast från och med 2015 framgå vilka hemtjänstinsatser som ingår i beslutet.

Avgränsning

Den enskildes önskemål om till vilket boende han/hon vill flytta skall så långt möjligt beaktas. Vid anvisning av vård och omsorgsboende har den enskilde fem arbetsdagar till sitt förfogande att fatta beslut. Om den enskilde tackar nej till anvisat vård och omsorgsboende sker förnyad prövning av behovet vid tredje erbjudandet. Den enskilde har möjlighet att byta till annat vård- och omsorgsboende. Se vidare under korttidsvistelse.

8.4 Korttidsvistelse

Korttidsvistelse utgör en viktig stödinsats för äldre i ordinärt boende och är ett komplement till hemtjänst/hemsjukvård, antingen vid enstaka tillfällen eller i form av växelvård. För den enskilde och för många av dem som vårdar en närstående kan möjligheten till korttidsvistelse vara en trygghet och en förutsättning för kvarboende. Korttidsvistelse kan också vara aktuellt under tiden en utredning av den enskildes framtida omvårdnadsbehov och omvårdnadsform pågår.

Korttidsvistelse omfattas enligt Socialtjänstlagen av:

- Återhämtning/mobilisering - För den som behöver en tids återhämtning.
- Utredning - För den som vid vårdplanering visar osäkert framtida behov av hjälpinsatser.
- Växelvård/avlastning - För den som vårdas i ordinärt boende och som med tillfällig korttidsvistelse kan bo kvar hemma eller den som vårdas av en anhörig där den som vårdar är i behov av avlösning.

8.4.1 Korttidsboende

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

- Den enskilde har behov av fortsatt utredning för att klargöra den enskildes behov och planera stödinsatser.
- Som en form av avlösning när en anhörig svarar för omsorgen.

Norm

Korttidsboende ska regelmässigt övervägas som komplement till andra insatser för att möjliggöra kvarboende.

Kriterier för att beviljas korttidsboende är exempelvis:

- Avlösa anhörig i ordinärt boende.
- När enskilda genom funktionsnedsättning ej har möjlighet att omedelbart återgå till hemmet efter sjukhusvistelse.
- Den enskildes förmåga och behov behöver utredas för att möjliggöra rätt insatser.
- Utprovning eller anskaffning av hjälpmedel som inte kan ske i ordinärt boende.
- Behov av rehabilitering som inte kan tillgodoses i ordinärt boende.
- Det föreligger behov av omvårdnad i livets slutskede som inte kan ske i ordinärt boende.
- Det föreligger svåra sociala problem eller sociala missförhållanden.

En vistelse på korttidsboende skall som regel vara kort d.v.s. upp till tre veckor. I utredningen ska datum för omprövning/uppföljning av beslutet samt syftet med placeringen framgå.

Har den enskilde, som finns på korttidsboende, ett beslut om särskilt boende ska beslutet om korttidsboende inte förlängas för tid efter att beslutet om särskilt boende kan verkställas. Vid erbjudande om korttidsboende ska betonas att verkställandet av korttidboende upphör om den enskilde beviljas och erbjuds boende i särskilt boende. Detta ska även framgå av beslutet om korttidboende.

Avgränsning

- Om den enskilde inte antar erbjuden plats i vård- och omsorgsboende beviljas inte förlängt korttidsboende under väntetiden. I dessa situationer får den enskilde vänta på platsen i det egna hemmet med stöd av hemtjänst eller vid speciella skäl erbjuds plats på annat vård- och omsorgsboende.
- Korttidsboende beviljas inte om behovet handlar om rekreation och stimulans. Då hänvisas till dagverksamhet eller andra former av social samvaro.

- Korttidsboende beviljas inte på grund av bostadsproblematik, t.ex. stambyte, renovering eller bristande tillgänglighet.
- Korttidsboende beviljas inte om behovet kan tillgodoses av rehabiliterande/utredande åtgärder i ordinärt boende.
- Korttidsboende beviljas inte när behoven kan tillgodoses av hemtjänst i ordinärt boende.

8.4.2 Växelvård

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Enskilda i ordinärt boende med omvårdnadsbehov får omsorg och stöd av en anhörig som har behov av längre, sammanhängande avlösning eller när den sökande har återkommande behov av planerad korttidsboende. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Växelvård är en regelbundet återkommande insats där person boende i ordinärt boende vistas på kommunens korttidsboende under en begränsad tid. Insatsen ska öka den enskildes möjligheter att kunna bo kvar hemma.

Behov av växelvårdsplats föreligger om den enskilde:

- Är i behov av regelbundet återkommande planerad korttidsboende för att avlasta hemsituationen i ordinärt boende t.ex. när han/hon upplever stark oro och isolering
- Har ett omfattande behov av omsorg, omvårdnad och tillsyn där anhöriga behöver avlösas från vård-/omvårdnadsarbete.

Normalt beviljas växelvård två veckor per månad. Vistelsen planeras i samråd mellan den enskilde och utförare.

Avgränsning

Om behovet av växelvård överstiger gällande norm skall diskussion initieras kring andra möjliga lösningar t ex särskilt boende.

Växelvård beviljas inte när:

- Den enskilde har fått bostad i ett särskilt boende
- Behoven skäligen kan tillgodoses genom hemtjänst

8.5 Hospice

Frågan är under utredning

9. ÖVRIGA INSATSER

9.1 Stöd till anhöriga

Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har en funktionsnedsättning. (5 kap. 10 § Socialtjänstlagen).

Kommunen har skyldighet att erbjuda stöd för att underlätta för den som vårdar eller stödjer en närstående som är äldre, långvarigt sjuk eller har en funktionsnedsättning. Stödet ska, så långt som möjligt, vara individanpassat och utformas i samråd med berörda parter. För den som vårdar närstående i hemmet kan biståndshandläggaren vara en viktigt kontakt- och stödfunktion. Utöver information om de biståndsbedömda insatser som finns att tillgå ska biståndshandläggaren informera om vilket utbud som finns av andra stödformer till exempel stödgrupper och frivilligorganisationer.

9.2 Avlösning

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde är i behov av kontinuerlig tillsyn och/eller omvårdnad som utförs av anhörig. Anhörig är i behov av avlösning för att kunna utträta ärenden eller delta i aktiviteter utanför bostaden.

Norm

Insatsen ska bidra till den enskildes möjlighet att bo kvar i ordinarie bostad.

Anhörigs behov avgör omfattningen. Avlösning upp t.o.m. tolv timmar per månad är avgiftsfri. Insatsen kan innebära en aktivitet tillsammans med den enskilde (den som vårdas). Personal från t.ex. hemtjänsten ger den omsorg/tillsyn som behövs för att anhöriga ska kunna bli avlösta i sitt uppdrag som stödjare. Aktiviteter som utförs under avlösningen skall vara riktade till personen och omfattar inte hemtjänstuppgifter av servicekaraktär.

Avgränsning

- Insatsen kan ges till enskild som sammanbor med den som vårdar och är mantalsskriven i Orust Kommun samt 18 år eller äldre.
- Vid utförande av avlösning utgår vanligtvis ingen ersättning till avlösaren i form av omkostnadsersättning eller dylikt.
- Den enskildes omvårdnadsbehov skall vara stort och varaktigt d.v.s. bedömas kvarstå under minst 6 månader (undantag vård i livets slutskede).
- Avlösartimmar kan inte sparas över månadskifte.

9.3 Dagverksamhet för personer med demenssjukdom.

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde är till följd av en demens sjukdom i behov av regelbundna aktiviteter och stimulans i vardagen.

Norm

Den enskilde skall ha en utredd demenssjukdom. Väsentligt att dagverksamhet beviljas i ett relativt tidigt skede för att kunna tillgodogöra sig aktivering, sysselsättning och social gemenskap.

Avgränsning

När den enskilde flyttar till vård och omsorgsboende har man inte rätt till insatsen dagverksamhet för personer med demenssjukdom. Då skall behovet av aktivering, sysselsättning och social gemenskap tillgodoses i det särskilda boendet.

9.4 Anhöriganställning

Behov

Den enskildes behov skall inte skäligen kunna utföras av hemtjänstpersonal.

Norm

I första hand ska beviljade insatser utföras av hemtjänstpersonal. Den enskilde har inte rätt att bestämma hur ett behov skall tillgodoses. Det är inte heller en rättighet att bli anställd som anhörigvårdare. Däremot skall den enskilde ha rätt att framställa sin begäran, få den behandlad och få möjlighet att överklaga ett beslut han/hon inte är nöjd med.

Vid bedömningen ska biståndshandläggaren utreda den enskildes behov av insatser.

Avgränsning

Anställningsfrågan är, ett personaladministrativt beslut, inte ett bistånd. I de fall beslut om anhöriganställning övervägs ska denna information överföras till ansvarig utförare som har att ta ställning till om aktuell anhörig kan anställas, d.v.s. har den kompetens och lämplighet som behövs för att utföra aktuella insatser.

Utföraren blir arbetsgivare med de skyldigheter som detta medför och skall därför på sedvanligt sätt ta ställning till den arbetssökandes lämplighet.

9.5 Ledsagning

Lagrum

4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Behov

Den enskilde behöver stöd eller hjälp att dels klara förflyttning utomhus, dels ledsagning i samband med aktivitet. Det kan handla om besök hos läkare eller annan aktivitet. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Norm

Insatsen riktar sig främst till personer med synskada, personer med demenssjukdom eller personer som på annat sätt har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning.

- **Ledsagning omsorg** innebär att personal följer den enskilde till läkar- sjukhusbesök, tandläkare, fotvård, frisör etc. När det gäller besök till läkare, tandläkare används företrädesvis Västra Götalandsregionens sjukresor.
- **Ledsagning av sociala skäl** avser att medverka till att människor med funktionsnedsättning, som inte utan hjälp kan delta i aktiviteter utanför hemmet, ska kunna bryta isolering och delta i samhällslivet.

Avgränsning

- Insatsen ledsagning omsorg beviljas inte om den kan utföras med stöd av till exempel chaufför och/eller befintlig vårdpersonal på vårdinrättning.
- Insatsen beviljas inte om behoven kan tillgodoses till exempel genom sociala nätverk, make/maka/sambo eller andra beviljade insatser.
- Omvårdnad och medicinska insatser ingår ej.
- Kommunen bekostar inte eller anordnar inte transport till och från aktiviteter för brukaren.
- Ledsagartimmar kan inte sparas över månadsskifte.

Referenser

Diskrimineringslag (2008:567)

Förvaltningslag (SFS, 1986:223)

Kommunallag (SFS, 1991:900)

Offentlighets och sekretesslag (SFS, 2009:400)

Regeringens proposition 2010/11:49 Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun

Sambolag (SFS, 2003:276)

Socialtjänstlagen (SFS, 2001:453)

Socialstyrelsen (2007) Trappan mellan kvarboende och flytt

Socialstyrelsen (2008) Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten

SOSFS 2005:6 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS

Äktenskapsbalken (1987:230)34

Bilaga 1: Granskningsnyckel – Biståndsbedömning

1.	Finns fullständiga personuppgifter?	Ja	Nej
2.	Är ansökan skriftligt undertecknad av den sökande	Ja	Nej
3.	Framgår det tydligt vad ansökan avser?	Ja	Nej
4.	Finns en utredning som underlag för biståndsbedömningen?	Ja	Nej
5.	Är innehållet i utredningen skrivet på ett sådant sätt att de enskilde lätt kan läsa och förstå?	Ja	Nej
6.	Framgår det vilka uppgifter till utredningen som lämnats av		
a.	den sökande?	Ja	Nej
b.	referenter?	Ja	Nej
7.	Finns anteckning om att andra får kontaktas i utredning (medgivande)?	Ja	Nej
8.	Finns ärendets bakgrund dokumenterad?	Ja	Nej
9.	Finns noterat vem som initierat ansökan?	Ja	Nej
10.	Finns tidigare insatser beskrivna?	Ja	Nej
11.	Är den aktuella situationen beskriven på ett tillfredsställande sätt?	Ja	Nej
12.	Framgår nuvarande hälsotillstånd på ett fullvärdigt sätt?	Ja	Nej
13.	Finns beskrivning av den enskildes sociala nätverk?	Ja	Nej
14.	Är bedömningen motiverad med hänsyn till aktuell lagstiftning?	Ja	Nej
15.	Framgår det vilka behov som tillgodoses på annat sätt?	Ja	Nej
16.	Är aktuella insatser angivna?	Ja	Nej
17.	Är besluten tidsbestämda och/eller är det angivet när uppföljning skall ske?	Ja	Nej
18.	Framgår det vilka beslut som fattats?	Ja	Nej
19.	Framgår det vilket/vilka lagrum besluten grundas på?	Ja	Nej
20.	Framgår det hur beslut har delgivits den enskilde?	Ja	Nej
21.	Finns beslutsdatum angivet?	Ja	Nej
22.	Finns mål med biståndet angivet i beslutet?	Ja	Nej

Bilaga 2: Förslag på guide för hembesök

Inledning och presentation

Skapa kontakt och presentera dig/er.

Gemensam dagordning

Berätta varför du/ni är där och vad ni skall göra. Gå igenom vad var och en har för roller och hur samtalet kommer att gå till, förklara att och varför du antecknar. Berätta hur handlägningsprocessen går till, att man har rätt att ansöka om vad man vill utan begränsningar, och att det är det individuella behovet som styr, om rätten att överklaga och varför du behöver ställa frågor. Informera om att det den enskilde själv som ansöker alt godman/företrädare.

Syfte med besöket

Berätta att ni gemensamt kommer att sätta ett eller flera mål. Berätta att vi har ett rehabiliterande arbetssätt.

Kartläggning utifrån samtalsguiden

Se frågeområdena på nästa sida. Se det som ett stöd/förslag på frågor.

Använd öppna, berättande frågor – Hur? Så långt som möjligt. Ex. hur gör du när..?

Sammanfatta, återkoppla, be att berätta mer.

Information

Lämna lämplig information om kommunens och LOV företagens verksamhet.

Frågor

Inbjud till frågor.

Sammanfattning

Sammanfatta vad ni pratat om och återkoppla. Fråga om det är något att tillägga. Berätta vad som kommer att hända efter besöket.

Avslutning

Avsluta med att tacka för besöket och meddela dina kontaktuppgifter. Fråga om uppgifterna från samtalet får användas i dokumentationen.

Bilaga 3: Förslag till Samtalsguide

Familjesituation

Ensamboende? Född och uppvuxen, tidigare arbete? Barn? Andra närstående? (ex syskon, släkt, nära vän, nära relationer) Var bor de? Hur ser kontakten ut med dem?

Boende

Vad är bra med bostaden? Något som saknas/upplevs som hinder? Hur når du butik, post, bank, apotek, busshållplats, läkare/vårdcentral, vänner?

Vardagliga sysslor

Hur klarar du hushållssysslor? Personlig omvårdnad? Finns det någon utöver hemtjänsten som kan ge dig regelbunden hjälp?

Hälsotillstånd

Sammanfattningsvis, hur tycker du att du mår? Hur påverkar det ditt dagliga liv? (Yrsel, nedsatt balans, ramlat, rädd att ramla, gånghjälpmedel, värk/smärta, synnedsättning, hörselnedsättning, minne, nattsömn/trötthet, nedstämd, oro, ångest, ensamhet, otrygghet etc)

Fysisk aktivitet

Då, nu, sen, Vad har varit viktigt? Tider, rutiner och vanor, hur levt tidigare? Utför du någon typ av motion? Vad skulle du kunna tänka dig att göra? Vad kan du göra för att bli mer aktiv?

Matvanor

Då, nu, sen? Upplever du något bekymmer med måltiderna? Har aptiten förändrat sig över tid? Vad har varit viktigt – tider, rutiner och vanor, portionsstorlekar, hur levt tidigare? (sväljsvårigheter, allergier, nattfasta, sällskap, aptit).

Meningsfullhet

Då, nu, sen? Vad är det viktigaste för dig i livet och stämmer det överens med hur du har det i dag? Hur nöjd är du med ditt liv som det är idag? Hur känns livet att leva? Vad kan du göra själv för att uppnå det? Vad kan vi hjälpa dig med så du kan uppnå det? Har du under de senaste veckorna känt att du kunnat uppskatta det du gjort om dagarna? Om inte, varför? Vad har du för tankar om din framtid?

Intressen/social gemenskap

Då, nu, sen? Andra kontakter utöver familj och närstående? (ex. föreningar, kyrkan) Intressen? Finns det några aktiviteter som du önskar delta i men är förhindrad att utföra? Vad behöver du för att kunna medverka? Är det några aktiviteter du saknar, som inte finns att tillgå?

Mål och ansökan

Ta emot ansökan som den formulerats av den enskilde, formulera uppföljningsbara mål tillsammans.